

Rámeček 2-2: Metodické aspekty celoplošného ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. tříd

Celoplošné ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. tříd je v České republice vyvíjeno od roku 2010 s tím, že první celoplošná generální zkouška proběhla v roce 2012. Cílem celoplošného ověřování výsledků žáků 5. a 9. tříd je zajistit žákům a jejich rodičům, učitelům a školám zpětnou vazbu k jejich vzdělávacím výsledkům a současně sloužit jako indikátor hodnocení kvality ve vzdělávání na úrovni školy i systému. Celoplošné ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. tříd probíhá v předmětech český jazyk, matematika a cizí jazyk, a takto je lze považovat za relevantní pro čtenářskou, matematickou a jazykovou gramotnost (např. ČŠI 2012b).

Z metodického hlediska lze celoplošné ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. tříd charakterizovat následujícím způsobem. Testové položky jsou utvářeny jako úkoly pro ověření toho, zda žák umí to, co předepisuje vzdělávací standard. Pro kvalitu celého hodnotícího systému lze za zásadní považovat požadavek na existenci precizně formulovaných vzdělávacích standardů (srovnej s ČŠI 2013d). Testové položky jsou vyvíjeny ve vazbě na zastřešující rámec metadat, který zahrnuje mimo jiné obtížnost testové položky, zařazení testové položky v seznamu předmětů a jejich tematických oblastí či vztah testové položky k testovaným dovednostem. Testové položky mají nejčastěji charakter multi-choice otázek s tím, že další typy testových položek, konkrétně pak krátké odpovědi a přiřazení, jsou postupně doplňovány. Celoplošné ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. tříd zohledňuje různé úrovně obtížnosti v podobě jak základní varianty testující minimální znalosti, tak obtížnější varianty, která na variantu základní navazuje. Součástí celoplošného ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. tříd je rovněž kontextový dotazník, který zajišťuje data o charakteristikách školy a žáka, včetně postojových odpovědí. Pro ověření kvality testových položek je realizována pilotáž na výběrovém souboru žáků (např. ČŠI 2012b).

Celoplošné ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. tříd má charakter počítačově založeného testování, které je realizováno přímo na školách pod dohledem vyučujícího. Přístup k testům je zajištěn prostřednictvím unikátního kódu a hesla. Test probíhá v třítydenním časovém intervalu v měsících květnu a červnu, přičemž trvá cca 45-60 minut s tím, že před testováním mohou žáci absolvovat rovněž cvičný test pro seznámení se s podobou otázek (viz ČŠI 2013c). Hodnocení testů probíhá pro multi-choice otázky automaticky, otevřené otázky jsou posuzovány školenými hodnotiteli. Tento systém hodnocení zaručuje rychlý přístup k výsledkům prostřednictvím internetového rozhraní (viz ČŠI 2013b). Výsledky jsou v současné době poskytovány v procentuálním vyjádření správných odpovědí a v rámci rozdělení četností, a to včetně členění výsledků vzhledem k základnímu rámci metadat a k otázkám kontextového dotazníku (viz ČŠI 2013a).

Zdroj: ČŠI (2012b), ČŠI (2013a), ČŠI (2013b), ČŠI (2013c), ČŠI (2013d)

Rámeček 2-3: Metodické aspekty české maturitní zkoušky

Současná podoba maturitní zkoušky České republiky je utvářena dlouhodobě od konce 90. let 20. století (viz Santiago et al. 2012), přičemž ji lze charakterizovat následujícím způsobem:

- Maturitní zkouška je dělena na společnou (státní) část a profilovou (školní) část. Společná část je povinně tvořena jednak zkouškou z českého jazyka a jednak zkouškou z matematiky nebo cizího jazyka. Profilová část má tři povinné předměty, přičemž zásadní role v jejich výběru přísluší řediteli školy. Poukažme na pokles významu předmětů společenskovední základ a informatika ve vazbě na možnost výběru.

- Hodnocení společné části maturitní zkoušky je různé v závislosti na typu zkoušky. Testy tvořené zejména uzavřenými otázkami jsou hodnoceny centrálně, otevřené otázky pak proškolenými hodnotiteli. Hodnocení písemné a ústní zkoušky z českého a cizího jazyka je zajištěno školou. Reporting výsledků maturitní zkoušky vychází z celkového hodnocení, s možnostmi úspěš a neúspěš, z úspěšnosti žáka v procentuálním vyjádření a z percentilového umístění žáka v oboru. Poznamenejme, že procento dosažených bodů je rovněž převáděno na vyjádření známkou na bázi stanovení minimální hranice úspěšnosti.

Zdroj: CERMAT (2008), CERMAT (2011), CERMAT (2012)

Srovnání metodických aspektů národního testování v České republice a dříve uvedených syntetizujících poznatků sledovaných národních testování ukazuje na následující skutečnosti (srovnej s ČŠI 2012b, ČŠI 2013b, ČŠI 2013c, ČŠI 2013d):